

ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ КАНЦЛЕРА ФРН ГЕЛЬМУТА КОЛЯ: ТАКТИКО-СТРАТЕГІЧНИЙ АСПЕКТ

Сучасні дослідження лінгвістичних об'єктів носять багатоаспектний характер, що детермінувало їх орієнтованість не тільки на людину, а на весь комплекс гуманітарних знань, що дозволяють пояснити і описати власне лінгвістичний феномен. Посилена увага до феномену «мовної особистості» дає можливість дослідникам усвідомити не лише важливість, а й значимість завдань його всебічного дослідження. Мовна особистість виступає в якості інтегрального об'єкту вивчення різних напрямків науки про мову, таких як: когнітивна лінгвістика, соціо– та психолінгвістика, прагма– й етнолінгвістика, політична лінгвістика. У статті розглянуті особливості реалізації комунікативних стратегій і тактик політичного дискурсу канцлера ФРН Гельмута Коля (1982 – 1998рр.). *Актуальність роботи* зумовлена властивим сучасній лінгвістиці цілісним антропоцентричним підходом до процесу комунікації загалом і політичної комунікації зокрема. *Об'єкт дослідження* – тактико-стратегічний комплекс політичного дискурсу канцлера ФРН Г. Коля. *Предмет дослідження* – мовні засоби реалізації стратегій і тактик політичного дискурсу. *Мета роботи* полягає у їхньому виявленні та реалізуванні на мовленєвому рівні. Досягнення поставленої мети передбачає *вирішення наступних завдань*: визначити семантичні та прагматичні характеристики політичного дискурсу Г. Коля; виділити комунікативні стратегії і тактики, які забезпечують мовну діяльність канцлера ФРН Г. Коля; встановити та систематизувати лексичні, синтаксичні та стилістичні засоби, типові для реалізації виділених стратегій і тактик у політичному дискурсі канцлера ФРН. *Матеріалом дослідження* слугували тексти політичних промов канцлера Німеччини Г. Коля (за період 1982 – 1998рр.) в обсязі 112 сторінок. Політичний дискурс є складним об'єктом дослідження, оскільки лежить на перетині різних дисциплін – політології, соціальної психології, лінгвістики і пов'язаний з аналізом форми, завдань і змісту дискурсу, використаного в певних («політичних») ситуаціях [1:118]. Під мовною особистістю В.І. Карасик розуміє особистість комунікативну →загальний образ носія культурно-мовних і комунікативно-діяльних цінностей, знань, установок і поведінкових реакцій» [3:22]. Актуальність терміну «стратегія» в лінгвістиці супроводжується відсутністю загальноприйнятої інтерпретації. О. Іссерс так визначає поняття комунікативної стратегії та тактики: «Мовною тактикою слід вважати одну або декілька дій, сприяю що сприяють реалізації стратегії» [2:16].

В історію ХХ ст. Гельмут Коль увійшов як «канцлер німецької єдності». Він очолював уряд упродовж 16 років – рекорд серед німецьких канцлерів (1982-1998рр.). У свідомості німців він є головним політиком, завдяки якому стало можливим об'єднання германської нації. Він відносився до правителів, які починали в одну епоху і опинялися в іншій, був свідком багатьох історичних подій, зокрема історичних подій пов'язаних з розділенням і об'єднанням

Німеччини, ніколи не забував про минуле свого народу і завжди прагнув до поліпшення його майбутнього. На даному етапі дослідження у результаті аналізу промов канцлера ФРН Г.Коля за період 1982-1998рр., було встановлено, що для канцлера переважаючими є дві стратегії, які ми виділимо на цьому етапі роботи, а саме – стратегія єдності та стратегія формування історії. Характерною рисою стратегії єдності є визначення прагнення до об'єднання двох німецьких держав, які утворилися після другої світової війни. Ця стратегія реалізується на рівні наступних тактик: тактикою «особистого співпереживання», «руху вперед» і тактикою «позитивної перспективи» і проявляється, передусім, за допомогою займенників *wir, uns*, означаючи єдиний народ, співвітчизників, співгромадян – *das Volk, die Landsleute, der Mitbürger*. Спостерігається постійне вживання і таких прикметників, як: *gemeinsam, vereint, frei*.

(1) *Wir sind ein friedens-, wir sind ein freiheitsliebendes Volk, und nie werden wir unsere Demokratie den Feinden des Friedens und der Freiheit schutzlos ausliefern.*

Гельмут Коль був свідком історичних подій розділення і об'єднання Німеччини, тому ці події сприймаються ним як особисті переживання, як наслідок використовується суб'єкт синтаксичної конструкції *ich, mein, mich* і таким чином реалізується тактика «особистого співпереживання»:

(2) *Für mich persönlich war dies eines der schönsten Ereignisse in meinem Leben.*

Сукупність лексичних і синтаксичних засобів визначає тактику «руху вперед», яка закликає увсіх німців не втрачати надії та долати будь-які труднощі. Ця тактика спрямована на досвід минулих років. Наприклад:

(3) *Aus den Erfahrungen der Vergangenheit lernen wir, aus der Erinnerung an das Gute schöpfen wir Kraft.*

А також – на світле майбутнє. Наприклад:

(4) *Wir lassen nicht ab von der Einheit der Nation und dem Ziel aller Deutschen, wie es der Text des Liedes der Deutschen sagt: dass wir gemeinsam nach Einigkeit und Recht und Freiheit streben wollen.*

Тактика «позитивної перспективи» полягає у вживанні іменників *die Zukunft, die Wille*, прислівників з *nie/nie wieder*, а також у використанні дієслів у майбутньому часі (*Futur I*). Разом з уточнювальними конструкціями, а також вставними реченнями, які сполучаються з апеляцією до релігійних цінностей: *Gott schütze unser deutsches Vaterland!* чи *Gott segne unser deutsches Vaterland!*, визначаємо реалізацію тактики «позитивної перспективи», наприклад:

(5) *Am wichtigsten ist unser fester Wille, die Zukunft miteinander zu gestalten – eine Zukunft in Frieden und Freiheit für Deutschland und Europa. Gott schütze unser deutsches Vaterland!*

(6) *Nie wieder Diktatur und nie wieder Krieg!*

Була виділена та проаналізована також стратегія формування історії, яка знаходить реалізацію у наступних тактиках: тактика «спогадів», «поваги», «визнання факту», а також тактика «апеляції до статистичних даних». У свою чергу тактика «спогадів» поділяється на апеляцію до історичних подій у минулому та особисті спогади канцлера. Апеляція до історичних подій визначається використанням таких дієслів, як *denken, erinnern, vergessen*, а також іменників, наприклад, *Die Geschichte, die Gegenwart*, і прикметників, наприклад, *historisch, ausgehend*. Наприклад:

(7) *So wie dieses Reichstagsgebäude heute an einem Brennpunkt deutscher Gegenwart steht, so werden wir hier auch an die ganze deutsche Geschichte erinnert – an die Höhen und Tiefen.*

Особисті спогади канцлера, відбиваються в промовах за допомогою дієслова *sich erinnern*, а також прикметників *selbst* та *persönlich*, що відносяться безпосередньо до особи канцлера. Наприклад:

(8) *Ich erinnere an die von Deutschland ausgehende romantische Bewegung in Literatur und Musik, die viele Franzosen in ihren Bann gezogen hat.*

Завдяки таким іменникам, як *die Dankbarkeit, die Hochachtung*, а також таким дієсловам, як *danken, verdanken* у цій стратегії на тлі дій, спрямованих на скидання Берлінської стіни, реалізується тактика «поваги». Наприклад:

(9) *In Dankbarkeit und Hochachtung gedenken wir heute derer, die nach dem vergangenen Krieg zwischen unseren Beiden Völkern zerrissen Fäden geduldig und zäh wieder geknüpft haben.*

Тактика «історичного факту» виражається, більшою мірою, завдяки формам дієслова *wissen*, метафорам, вживанням анафори на початку речень та багатьма тематичними лексичними засобами. Наприклад:

(10) *Wir wissen: Wir sitzen alle im gleichen Boot, und wir wollen uns deshalb keine Vorteile auf Kosten des anderen verschaffen. Wir wissen auch, daß die Europäische Gemeinschaft uns die eigene Last zu Hause nicht abnehmen kann.*

Тактика «апеляції до статистичних даних» виражається передусім нумерально за допомогою чисел, а також за допомогою виразів, що визначають зміну стану (підйом/спад). Наприклад:

(11) *Die Zahl der Flüchtlinge in den Westen war im ersten Halbjahr 1961 dramatisch angestiegen. Im Januar waren es 16 000, im Juli über 30 000 und schließlich im August 47 000 – fast die Hälfte davon jeweils Jugendliche unter 25 Jahren.*

Таблиця 1
Мовні засоби реалізації стратегії єдності

Мовні засоби Тактики	Лексичні засоби	Синтаксичні засоби	Стилістичні засоби
тактика «особистого співпереживання»	– дієслова: glauben, bitten, tun, sagen – іменники: Leben, Ereignisse, Wunsch, Mitbürger, Angehöriger. – займенники: ich, mein. – прикметники: persönlich.	– суб'єкт синтаксичної конструкції: ich	– епітети: <i>eines der schönsten Ereignisse, usw.</i> – фразеологічні звороти: <i>Vor Augen stehen.</i>
тактика «руху вперед»	– дієслова: lernen, schöpfen, streben – іменники: Kraft, Einigkeit, Symbol, Freiheit. – займенники: wir, uns.	– спонукальні речення	– порівняння: <i>wie es der Text des Liedes der Deutschen sagt.</i>

	– прикметники: <i>gemeinsam</i>		
тактика «позитивної перспективи»	– дієслова: <i>erfahren, werden</i> – іменники: <i>Gott, Freiden, Freiheit.</i> – займенники: <i>unser.</i>	– вставні речення – звертання – вживання переважно майбутнього часу – вживання заперечних конструкцій з <i>nie</i>	– риторичні оклики: <i>Gott schütze unser deutsches Vaterland!, Gott segne unser deutsches Vaterland!</i>

Таблиця 2

Основні мовні засоби реалізації стратегії формування історії

Мовні засоби Тактики	Лексичні засоби	Синтаксичні засоби	Стилістичні засоби
тактика «спогадів»	– дієслова: <i>denken, vergessen, sich erinnern.</i> – іменники: <i>Geschichte, Gegenwart.</i> – прикметники: <i>historisch, persönlich, selbst.</i> – займенники: <i>ich, wir.</i>	– вживання анафори на початку речень: <i>Ich erinnere an...</i>	– епітети – спонукальні речення: <i>Vergessen wir nicht! Deshalb dürfen wir das auch nicht vergessen.</i> – вживання метафор: <i>Einschritt in der Geschichte.</i>
тактика «поваги»	– дієслова: <i>danken, verdanken.</i> – іменники: <i>Dankbarkeit, Hochachtung.</i> – займенники: <i>wir</i>	– вживання інфінітивних конструкцій – вживання розповсюджених означень	– епітети
тактика «визнання факту»	– дієслова: <i>wissen</i> – займенники: <i>wir</i>	– вживання анафори: <i>Wir wissen,.. Wir wissen, ... Wir wissen auch...</i>	– вживання метафор: <i>Die erste parlamentarische Demokratie fand an diesem Ort ein bitteres Ende; ...entschlossen sich, die Menschen in dieses System einzumauern.</i>
тактика «статистичних даних»	– дієслова: <i>steigen, ansteigen.</i> – іменники: <i>Zahl</i>	– висвітлення інформації нумерально, за допомогою чисел: <i>... waren es 16 000, ... über 30 000 und schließlich 47 000.</i>	

Таким чином, ми бачимо, що специфічною характерною рисою стратегії єдності є іманентне вживання суб'єкту синтаксичної конструкції: *ich*, спонукальних речень, а також заперечних конструкцій з *nie*, а особливою ознакою

стратегії формування історії є висвітлення інформації нумерально, за допомогою чисел. Загалом ці стратегії визначені прагненням до об'єднання двох німецьких держав, що утворилися після другої світової війни, та націлені на формування світлого майбутнього. Завдяки багатьом лексичним, синтаксичним та стилістичним мовним засобам (див. табл. 1 та 2), Гельмуту Колю вдалося не тільки успішно оволодіти та вирішити «німецьке питання», але й спонукнути усіх німців неспинно боротися за об'єднання та процвітання своєї держави, у першу чергу показуючи що кожен є невід'ємною частиною цієї системи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Демьянков В.З. Интерпретация политического дискурса в СМИ //Язык СМИ как объект междисциплинарного исследования: уч. пос., – М.: Изд-во МГУ, 2003. – С. 102-136.
2. Иссерс.О.С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи: дисс. д-ра филол. наук / Оксана Сергеевна Иссерс. – Омск,1999. – 385 с. Иссерс.О.С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи / Оксана Сергеевна Иссерс. – 4-е изд. – М.: КомКнига, 2006. – 288 с.
3. Кашкин В.Б. Дискурс: уч. пос. по спец. 031301 – теоретическая и прикладная лингвистика (ОПД.Ф.06), – Воронеж: Лаборатория оперативной полиграфии ВГУ, 2004. – 76 с.
4. Bulletin des Presse– und Informationsamt der Bundesregierung, 1996. – Nr. 78.
5. Bulletin des Presse– und Informationsamt der Bundesregierung, 1986. –Nr. 93.
6. Bulletin des Presse– und Informationsamt der Bundesregierung, 1991. – Nr. 108.
7. Bulletin des Presse– und Informationsamt der Bundesregierung, 1990. – Nr. 118.
8. Bundeskanzler Helmut Kohl: Reden 1982-1984 / Helmut Kohl // Hg. vom Presse– und Informationsamt der Bundesregierung. – Bonn, 1984. – S. 87-104.

*А. Є. Курильова,
студентка IV курсу факультету романо-германської філології,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова*

ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ІМЕННИКІВ У ГАЗЕТНИХ ТЕКСТАХ (НА ПРИКЛАДІ СТАТТІ «UNIONS SAVE DEAL ON FAIR TREATMENT» ІЗ ГАЗЕТИ «TELEGRAPH»)

Дана стаття має своєю **метою** дати якісно-кількісний аналіз вживання іменників у газетних текстах на прикладі статті «Unions Save Seal on Fair Treatment» із газети «Telegraph – the journal of Nautilus UK», що відноситься до такого жанру газетного стилю, як інформаційний огляд.

Актуальність обраної теми дослідження обумовлена зростаючою увагою лінгвістів до вивчення явища мовленнєвого впливу.

Об'єктом дослідження є іменники, вжиті у тексті статті «Unions Save Deal on Fair Treatment» із газети «Telegraph – the journal of Nautilus UK»

Слова у кожній мові поділяються на класи, які називаються частинами мови. Кожна частина мови має власні особливості. Важливо розуміти, що кожна частина мови відрізняється одна від одної значенням, формою та функціями.

Всі граматики, як вітчизняні, так і зарубіжні, включають іменник до системи частин мов.